

Mentorzy Rozwoju
Niepubliczny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli

Mentor

- czytasz i wiesz

Kwartalnik

Numer 3/2017 (9)

ISBN 978-83-943261-0-4

Drogi Czytelniku!

W tym numerze kontynuujemy zagadnienia dotyczące nowych podstaw programowych, podjęte w numerze 2/2017 (8), ale też dodajemy nowe zagadnienia

Mirosława Spaleniak-Jurkowska zaprezentowała tematykę dotyczącą „Jigsaw”, będącą metodą uczenia się we współpracy.

Ryszard Jurkowski przedstawił zmiany podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej.

Redakcja

Spis treści

1. *Metoda JIGSAW (układanka)*, Mirosława Spaleniak-Jurkowska..... 2
2. *Zmiany podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej*, Ryszard Jurkowski 3

Zrealizowano we współpracy z :

Mirostawa Spaleniak-Jurkowska
Psycholog, mediator, trener, coach. Prowadzi poradnię psychologiczno-pedagogiczną w Gdyni.

„Jigsaw” (układanka, puzzle, stoliki eksperckie) jest metodą uczenia się we współpracy.

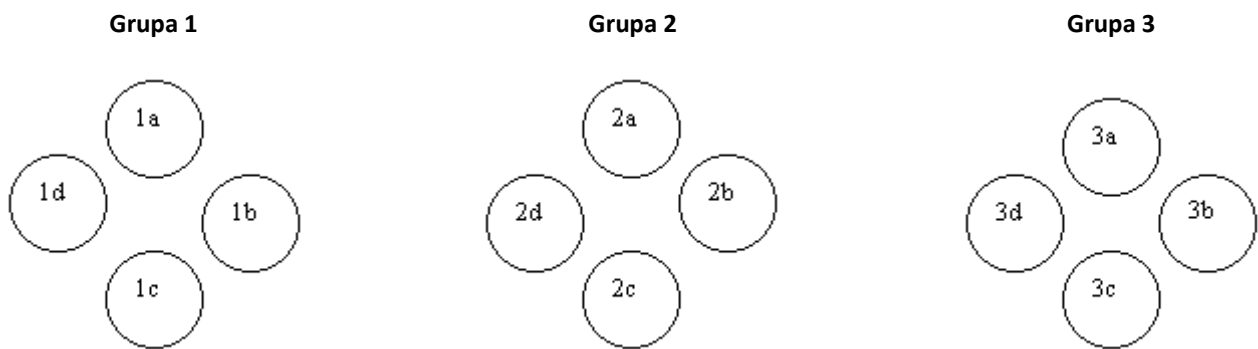
Jej istotą jest uczenie się uczniów poprzez uczenie innych uczniów.

Metoda może mieć zastosowanie

- w klasach, które da się podzielić na grupy
- do takich fragmentów treści, które da się podzielić na części i przypisać poszczególne części poszczególnym członkom każdej grupy.

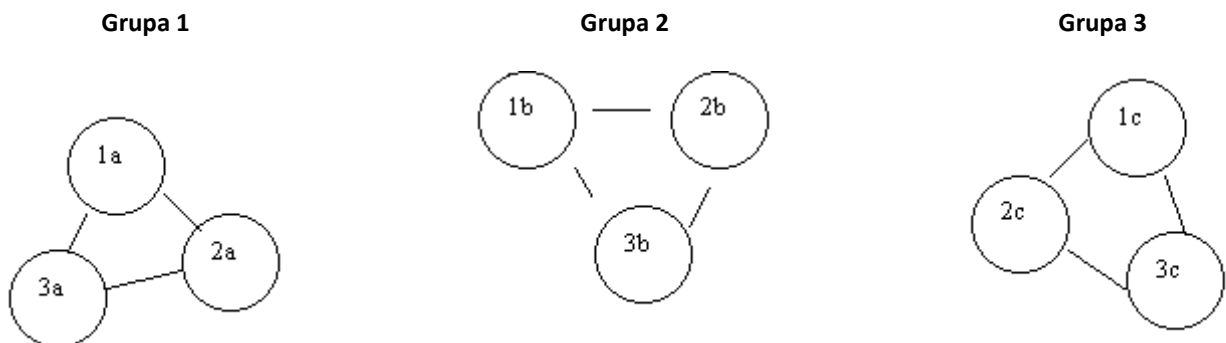
Praca uczniów na lekcji zostaje podzielona na 4 etapy.

W ramach etapu 1, uczniowie są dzieleni na grupy w taki sposób, aby każda osoba z grupy otrzymała jedną część treści, stanowiącą materiał do opanowania. Liczebność grup wynosi z reguły na 3-5 osób. Każdy członek grupy otrzymuje swoją część materiału do opanowania, a grupa ma razem całość materiału (a + b + c). w pozostałych grupach przydział zadań jest taki sam, co przedstawiam na rysunku 1:

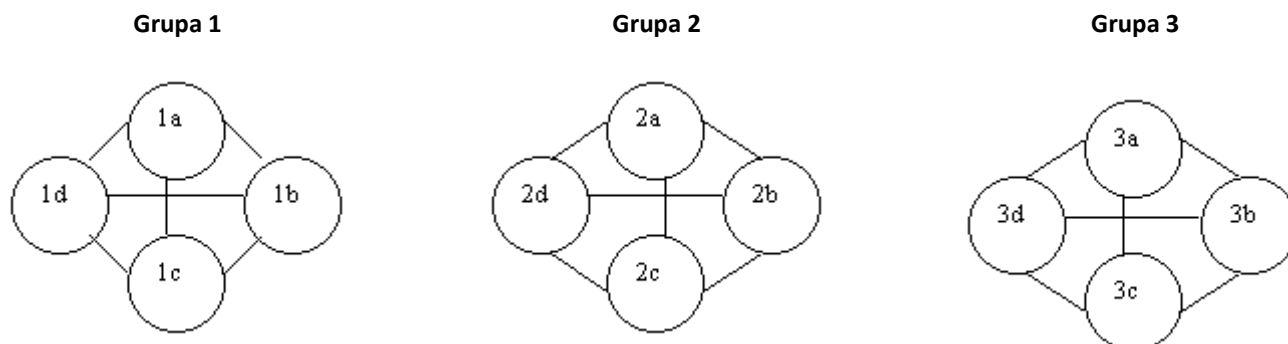

W ramach etapu 2, uczniowie z poszczególnych zespołów, opracowujący ten sam fragment materiału, spotykają się w grupach ekspertów. Podkreślić należy, że każdy członek z grupy pierwotnej, staje się członkiem grupy eksperckiej w zakresie przypisanego mu materiału do opanowania.

Celem jest uporządkowanie wiedzy, wyjaśnienie wątpliwości oraz ustalenie sposobów przekazywania tej wiedzy pozostałym uczestnikom swoich grup. Efektem tego etapu ma być taki stopień opanowania materiału przez uczestnika grupy eksperckiej, aby mógł on przekazać skutecznie wiedzę pozostałym członkom swojej pierwotnej grupy. Schemat tego etapu przedstawiam na rysunku 2:

Po opanowaniu materiału w grupach eksperckich następuje przejście do etapu 3, w ramach którego każdy ekspert wraca o swojej pierwotnej grupie i przekazuje wiedzę pozostałym członkom grupy. Zbierając wszystkie informacje, grupa może tworzyć mapę pojęciową. Każdy członek grupy winien opanować całość treści, co przedstawiono na rysunku 3:

W 4 etapie, końcowym, następuje sprawdzenie całości wiedzy opanowanej przez uczniów w poszczególnych grupach. Sprawdzenia może dokonać nauczyciel lub uczniowie formułujący ponownie grupy eksperckie.

Założeniem tej metody jest to, że każdy uczeń zostaje „ekspertem” i odpowiada za skuteczność przekazu swojej wiedzy pozostałym członkom grupy. Ta świadomość odpowiedzialności jest czynnikiem mobilizującym każdego ucznia z osobna. Do efektów zastosowania metody należy to, że każdy z uczniów opanuje treści oraz że następuje integracja i wzrost zaufania członków grup. Uwzględniając stożek Dale’a określający piramidę zapamiętywania, w którym uczenie innych pozwala na zapamiętanie ok. 90% przekazywanych treści, metoda uznawana jest za skuteczną.

2 Ryszard Jurkowski, *Zmiany podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej*

Ryszard Jurkowski

Prawnik, ekonomista, pedagog. Mediator, trener, coach. Prowadzi ośrodek doskonalenia nauczycieli oraz placówkę kształcenia ustawicznego w Gdyni.

W artykule przedstawiono zmiany podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej wynikające z porównania treści podstawy opublikowanej jako załącznik nr 2 do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej (Dz. U. z 2017, poz. 356) w stosunku do podstawy obowiązującej przed 01.09.2017 r.

Poprzednio obowiązywały odrębne podstawy kształcenia ogólnego: dla szkoły podstawowej, obejmującej dwa etapy kształcenia (Klasy I-III i klasy IV-VI) oraz dla gimnazjum. w związku z reformą systemu oświaty, wygaszającą gimnazja i wprowadzającą 8-letnią szkołę podstawową, nowa podstawa programowa kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej obejmuje także dwa etapy kształcenia: dla klas I-III oraz dla klas IV-VIII, przy czym ten drugi etap został wewnętrznie podzielony na części obejmujące klasy IV-VII i klasy VII-VIII.

Nowa podstawa wprowadziła zmiany w zakresie ogólnych zadań szkoły. Dotychczas obowiązywały 2 takie zadania: wprowadzanie uczniów w świat wiedzy oraz dbanie o ich harmonijny rozwój. Nowa podstawa zawiera te 2 zadania, a oprócz nich uwzględnia także 2 nowe:

- 1) przygotowanie do wykonywania obowiązków oraz
- 2) ukierunkowanie procesu dydaktyczno-wychowawczego na wartości:
 - a) które mają skłaniać ucznia do podejmowania odpowiednich wyborów i decyzji, z uwzględnieniem woli rodziców, ale także i państwa,
 - b) poprzez działania związane z
 - miejscami ważnymi dla pamięci narodowej,
 - formami upamiętniania postaci i wydarzeń z przeszłości,
 - najważniejszymi świętami narodowymi i symbolami państwowymi.

Więcej zmian wprowadzono w celach kształcenia ogólnego. Dotychczasowa podstawa ukierunkowana była na przyswojenie przez ucznia podstawowego zasobu wiadomości na temat faktów, zasad, teorii i praktyki, a także zdobycie umiejętności wykorzystywania posiadanych wiadomości, natomiast w nowej podstawie wskazano, że jej celem jest wyposażenie ucznia w taki

zasób wiadomości oraz kształtowanie takich umiejętności, które pozwalają w sposób bardziej dojrzały i uporządkowany zrozumieć świat. Wydaje się, że pomiędzy znajomością faktów (dotychczas) a dojrzałym rozumieniem (obecnie) jest pewna równica.

Podobnie w zakresie celu drugiego, ukierunkowanego dotychczas na kształtowanie u uczniów postaw warunkujących sprawne i odpowiedzialne funkcjonowanie we współczesnym świecie, a obecnie ukierunkowanego na kształtowanie postawy otwartej wobec świata i innych ludzi, aktywności w życiu społecznym oraz odpowiedzialności za zbiorowość. Także w zakresie tego celu wydaje się, że istnieje różnica pomiędzy odpowiedzialnym funkcjonowaniem jednostki (dotychczas) a podjęciem odpowiedzialności za zbiorowość (obecnie).

Nowa ustawa wprowadziła więcej celów kształcenia ogólnego, wskazując, że należą do nich:

- 1) ukierunkowanie ucznia ku wartościom,
- 2) wprowadzanie w świat wartości, w tym
 - ofiarności,
 - współpracy,
 - solidarności,
 - altruizmu,
 - patriotyzmu
 - szacunku dla tradycji,
 w tym miejscu można zauważyć, że jeżeli przyjmiemy, iż wartości to dobra lub cechy, natomiast pod pojęciem postawy będziemy rozmieli stosunek emocjonalny do dobra lub cechy czyli do wartości, to wymienione wartości są w istocie postawami, jakie szkoła powinna kształtować
- 3) wskazywanie wzorców postępowania
- 4) budowanie relacji społecznych, sprzyjających bezpiecznemu rozwojowi ucznia (rodzina, przyjaciele);
- 5) wzmacnianie poczucia tożsamości
 - indywidualnej,
 - kulturowej,
 - narodowej,
 - regionalnej,
 - etnicznej
 w tym miejscu można zauważyć wzmocnienie znaczenia tożsamości zbiorowej, co będzie korelować z innymi postanowieniami podstawy programowej, ukierunkowanymi na większe znaczenie zbiorowości i jej tożsamości
- 6) formowanie poczucia
 - godności własnej osoby
 - szacunku dla godności innych osób
- 7) rozwijanie kompetencji
 - kreatywność,
 - innowacyjność,
 - przedsiębiorczość;
- 8) rozwijanie umiejętności
 - myślenia, rozumowania krytycznego oraz logicznego
 - argumentowania,
 - wnioskowania;
- 9) ukazywanie wartości wiedzy jako podstawy do rozwoju umiejętności;
- 10) rozbudzanie
 - ciekawości poznawczej
 - motywacji do nauki.

Podstawa programowa wskazuje najważniejsze umiejętności, jakie ma opanować uczeń. Dotychczasowa i nowa podstawa zgodnie wskazują, że do podstawowych umiejętności należą: komunikowanie się, myślenie (matematyczne, naukowe), praca zespołowa. Inaczej jednak akcentują kwestie czytania, gdyż wg nowej podstawy czytanie ma służyć przetwarzaniu informacji .ograniczaniu kłopotów wychowawczych, ocenianiu zachowań oraz radzeniu sobie z obowiązkami. Ocenianie zachowań, szczególnie innych osób (jednostek) będzie jeszcze wracało w innych miejscach nowej podstawy programowej.

Inaczej także zaakcentowano kwestie posługiwania się TIK, gdyż wg nowej podstawy TIK ma służyć do rozwiązywania problemów. Podobnie jak mediacje (mają służyć do rozwiązywania problemów), których dotychczasowa podstawa nie przewidywała. w doczasowej podstawie wskazywano na umiejętność uczenia się, a w nowej na umiejętność aktywnego udziału w życiu społecznym i kulturalnym.

Cele kształcenia i zakres umiejętności znalazły swoje rozwinięcie w szczegółowych zadaniach szkoły.

W obu podstawach odnajdziemy kwestie kompetencji językowych, przy czym w nowej zaakcentowano porozumiewanie się w językach obcych, pozostawiając ogólne komunikowanie się, w domniemaniu – w języku polskim, a szkoda, gdyż i w języku polskim kompetencja językowa mogłaby służyć porozumiewaniu się a nie tylko wymianie komunikatów. w obu także odnajdziemy edukację zdrowotną.

Nieco inaczej wygląda kwestia kształtowania podstaw. Jakkolwiek obie wskazują na takie zadanie szkoły, to w dotychczasowej podstawie wskazywano, że wymienione postawy mają sprzyjać dalszemu rozwojowi indywidualnemu i społecznemu. Można przyjąć, że większość postaw, jakie ma kształtować szkoła pozostały bez zmian, natomiast kilka jest ujętych odmiennie. w dotychczasowej

podstawie wskazywano na kształtowanie poszanowania tradycji i kultury własnego narodu oraz innych narodów, natomiast w nowej podstawie wskazuje się na kształtowanie postaw patriotycznych poprzez wzmacnianie poczucia przynależności narodowej i przywiązania do historii i tradycji narodowych, w domyśle chodzi o naród własny. Nie ponowiono zaleceń do kształtowania niedyskryminacji i do realizacji Strategii Lizbońskiej dla rozwoju cywilizacyjnego Polski i Europy. Wprowadzono natomiast doradztwo zawodowe i kształtowanie kompetencji społecznych poprzez komunikację, współpracę w grupie i udział w projektach (metoda projektu).

Zmieniono zakres podstawy programowej dla I etapu edukacyjnego, w dotychczasowej podstawie wymagania szczegółowe ukierunkowane były na rozwój kompetencji własnych ucznia i rozwój jego kompetencji społecznych, z podkreśleniem umiejętności odróżniania dobra od zła, rozwijania poczucia sprawiedliwości, rozwijania współpracy i tolerancji, respektowania praw i obowiązków a także rozpoznawania atrybutów Polski i Unii Europejskiej, przy respektowaniu trójpodmiotowości oddziaływań wychowawczych: uczeń-szkoła-dom rodziny. w nowej podstawie wyodrębniono rozwój poznawczy, fizyczny, emocjonalny i społeczny, przy czym rozwój społeczny ma obejmować:

- świadomość wartości uznanych przez środowisko domowe, szkolne, lokalne i narodowe
- przynależność do społeczeństwa lokalnego i narodowego
- oceniania postępowania innych ludzi w kontekście tych wartości
- potrzebę i umiejętność identyfikowania się z grupami społecznymi, które dziecko reprezentuje,
- współpracy w małych grupach

Na uwagę zasługuje wzmacnianie przynależności grupowej z jednoczesnym uprawnianiem do dokonywania indywidualnych ocen moralnych.

Zrezygnowano z trójpodmiotowości na rzecz respektowania podmiotowości ucznia, co prowadzi do wniosku, że nie wszystkie trzy strony kształtują proces oddziaływań, a robi to nauczyciel, traktując ucznia podmiotowo.

Zrezygnowano także ze Strategii Lizbońskiej, lokując Unię Europejską wśród stowarzyszeń międzynarodowych, jak np. Organizacja Narodów Zjednoczonych. z postanowień podstawy programowej nie wynika, odmienny przecież, charakter obu tych organizacji.

W treściach nauczania na II etapie kształcenia wprowadzono więcej zmian, stąd przedstawię je w tabelach, dla większej przejrzystości:

Dotychczasowa	Nowa																							
rozwój kompetencji własnych, w tym	rozwój kompetencji własnych, w tym																							
	• szacunek dla narodowego i ogólnoludzkiego dziedzictwa kulturowego																							
	• dumę z dokonań przodków																							
• odczytuje wartości pozytywne i ich przeciwieństwa wpisane w teksty kultury, np.	• kształtowanie wartości jak:																							
	<table style="width: 100%; border: none;"> <tr> <td style="width: 50%; border: none;">○ ojczyzna,</td> <td style="width: 50%; border: none;">○ prawda,</td> </tr> <tr> <td style="border: none;">○ naród,</td> <td style="border: none;">○ sprawiedliwość,</td> </tr> <tr> <td style="border: none;">○ państwo,</td> <td style="border: none;">○ dobro,</td> </tr> <tr> <td style="border: none;">○ przyjaźń - wrogość,</td> <td style="border: none;">○ piękno,</td> </tr> <tr> <td style="border: none;">○ miłość - nienawiść,</td> <td style="border: none;">○ wolność,</td> </tr> <tr> <td style="border: none;">○ prawda - kłamstwo,</td> <td style="border: none;">○ solidarność,</td> </tr> <tr> <td style="border: none;">○ wierność - zdrada</td> <td style="border: none;">○ odpowiedzialność,</td> </tr> <tr> <td></td> <td style="border: none;">○ odwaga,</td> </tr> <tr> <td></td> <td style="border: none;">○ krytycyzm,</td> </tr> <tr> <td></td> <td style="border: none;">○ tolerancja,</td> </tr> <tr> <td></td> <td style="border: none;">○ tożsamość,</td> </tr> <tr> <td></td> <td style="border: none;">○ kultura</td> </tr> </table>	○ ojczyzna,	○ prawda,	○ naród,	○ sprawiedliwość,	○ państwo,	○ dobro,	○ przyjaźń - wrogość,	○ piękno,	○ miłość - nienawiść,	○ wolność,	○ prawda - kłamstwo,	○ solidarność,	○ wierność - zdrada	○ odpowiedzialność,		○ odwaga,		○ krytycyzm,		○ tolerancja,		○ tożsamość,	
○ ojczyzna,	○ prawda,																							
○ naród,	○ sprawiedliwość,																							
○ państwo,	○ dobro,																							
○ przyjaźń - wrogość,	○ piękno,																							
○ miłość - nienawiść,	○ wolność,																							
○ prawda - kłamstwo,	○ solidarność,																							
○ wierność - zdrada	○ odpowiedzialność,																							
	○ odwaga,																							
	○ krytycyzm,																							
	○ tolerancja,																							
	○ tożsamość,																							
	○ kultura																							

Można dostrzec, że pod pojęciem wartości wskazano także postawy (wierność-zdrada- w dotychczasowej podstawie oraz patriotyzm, solidarność, odpowiedzialność, odwaga, krytycyzm, tolerancja – w nowej), uczucia czy obiekty o charakterze niezależnym od kwestii moralnych.

Dotychczasowa	Nowa
rozwój kompetencji społecznych, w tym	rozwój kompetencji społecznych, w tym
• rodzina oparta na więziach uczuciowych i innych relacjach wspólnotowych	• rodzina i wartości rodzinne oparte na małżeństwie, <u>podlegające ocenie moralnej</u> , łącznie z dążeniem do posiadania lub do nieposiadania dziecka
• zna zasady ratownictwa i umie udzielić pierwszej pomocy	• przygotowanie do właściwego zachowania się w sytuacjach kryzysowych, wynikające z warunków określonych w strategiach i programach bezpieczeństwa państwowego

<ul style="list-style-type: none"> wyrażanie i uzasadnianie opinii i wartościowania zjawisk społecznych na poziomie małej grupy, społeczności szkolnej i społeczności lokalnej 	<ul style="list-style-type: none"> formułowania <u>ocen moralnych</u> dotyczących zdarzeń i <u>osób</u>, w tym jako aspekt odpowiedzialnego uczestnictwa w życiu społecznym
<ul style="list-style-type: none"> wyjaśniania odmienności, неповtarzalność, różnorodność człowieka i jego potrzeb oraz grup społecznych 	
<ul style="list-style-type: none"> opowiada o uczestnictwie polski we wspólnocie europejskiej, używając pojęć: Unia Europejska, europejska solidarność, stosunki międzynarodowe, oraz rozpoznaje symbole unijne: flagę i hymn Unii Europejskiej (Oda do radości). 	

Można dostrzec, że w nowej podstawie zamieszczono inną definicję rodziny i uprawniono ucznia do dokonywania ocen moralnych jednostkowych. Nie ma także odniesień do Unii Europejskiej